

1. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-4-26>

УДК 338.48:339

Іванишин В.В.

доктор економічних наук, професор, ректор,
Подільський державний аграрно-технічний університет

Печенюк А.П.

кандидат економічних наук, докторант,
Подільський державний аграрно-технічний університет

Ivanyshyn Volodymyr, Pecheniuk Alla

State Agrarian and Engineering University in Podilya

ПОЛІТИКА СІЛЬСЬКОГО ТУРИСТИЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ БАГАТОПОЛЯРНОЇ МОДЕЛІ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Досліджено тенденції багатопольярного світового розвитку, виявлено характерні риси туризму за однопольярної та багатопольярної моделей, виявлено світові тренди зростання туристичного попиту на екологічний складник та потенційні можливості України у цій сфері. Розглянуто класифікацію туристичних центрів за інноваційною компонентою та світові моделі розвитку туризму. Визначено, що розвиток туризму залежить від вдалої організаційної структури управління туристичним комплексом. Встановлена доцільність використання концепції багатофункціональності під час формування туристичної політики сільських територій та визначено інституції, які можуть бути залучені до цього процесу. Запропоновано євроінтеграційну модель розвитку сільського туризму, орієнтовану на освітні та соціальні компоненти, географічною одиницею якої є сформований єврорегіон, визначено перешкоди та виклики, що стоять перед міжнародною туристичною взаємодією.

Ключові слова: багатопольярність, світовий розвиток, міжнародні відносини, сільський туризм, туристична політика.

Постановка проблеми. Становлення багатопольярного світу супроводжується формуванням нових центрів економічного впливу навколо регіональних блоків. Незважаючи на те, що глобалізаційні процеси в світовому масштабі привели до посилення економічних та комунікаційних зв'язків, до покращення міжнародної взаємодії у всіх сферах діяльності, варто відзначити, що вони несуть із собою досить серйозні загрози, пов'язані із втратою самобутності, знеособленням культури народу і способу життя, посиленням нерівності. З огляду на збільшення світових центрів економічного впливу та кількості країн-світових лідерів, держави з перехідними економіками можуть отримати гарні можливості для розвитку та покращення економічного становища. Враховуючи природно-ресурсний, культурно-історичний потенціал України та порівняно низький ступінь урбанізації території, перспективним

видом діяльності є сільський зелений туризм, що й зумовлює актуальність наукового пошуку щодо вироблення політики сільського туристичного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед наукових публікацій варто виділити дослідження С.Г. Пилипенко, Н.І. Моїсеєва, Г.Ю. Омельченко, які стосуються питань глобалізації; О.В. Халін, що досліджує багатопольярні моделі розвитку; О. Юрченко з тенденцій туризму; А.М. Стельмашук із питань багатоукладності розвитку сільської економіки; О.В. Бартошук із моделей зарубіжного туризму; Я.Я. Калат, О.П. О.П. Демедюк із транскордонного співробітництва; А.В. Стойка, С.С. Драгомірова, М.О. Лінькова із дослідження туризму як лідера міжнародної дипломатії; Я.П. Склярченко з інституціональних структур міжнародного туризму.

Віддаючи належне працям авторів, вважаємо, що поглибленого дослідження та деталізації вимагає тема

формування політики розвитку сільського зеленого туризму в умовах багатополарності світового розвитку.

Метою дослідження є формування моделі сільського туристичного розвитку регіонів України в умовах багатополарності світових економічних центрів.

Виклад основного матеріалу. Рівень світових глобалізаційних процесів оцінюється на основі рейтингу глобалізації, в який включено 62 країни світу, які об'єднують 85% населення земної кулі та 90% економіки світу. Він враховує такі параметри: персональні контакти (туризм та міжнародні поїздки); економічну інтеграцію, обсяг міжнародного телефонного трафіку, поштові відправлення та перекази; кількість користувачів Інтернету й активність країни в міжнародних відносинах. Прикладами глобалізації у туризмі є становлення мережі, яка поєднує авіакомпанії, готелі, туристичні агентства тощо. Крім того, відбувається формування стратегічних альянсів у формі консорціумів, спільних підприємств, що викликає потребу популяризації та просування туристичного бренду на міжнародному ринку послуг [1].

Теорія багатополарності виникла на протигагу глобалізаційним процесам у світовій економіці. Базуючись на порівнянні потенціалів США та ЄС із новими центрами економічної сили (Китай, Індія, Сингапур, Південна Корея), формування багатополарності змінює логіку процесів практично в усіх сферах суспільних відносин, в тому числі і в туризмі. Основною рисою переходу до багатополарної моделі є існування декількох центрів прийняття економічних рішень на планетарному рівні, для яких характерна боротьба за право встановлення світового порядку. Сучасні наукові дослідження доводять, що значним викликом для суспільства у XXI ст. є підтримка балансу сил і стабільності в умовах неефективності міжнародних інституцій. Загалом становлення багатополарного світу має такі тенденції: окремі держави втратили здатність бути глобальними центрами; держави у форматі соціально-економічних систем стають основними суб'єктами сві-

тового управління; формуються нові центри економічного впливу навколо регіональних блоків.

На сучасному етапі розвитку світової системи з'являються певні конкуренти – могутні регіональні держави і спілки держав, що належать до «Другого» світу, або ті країни, які швидко розвиваються. Серед них важливо виділити азіатський регіон, який нині стає одним із головних центрів економічного та політичного впливу. Йдеться про Китай, Японію та Південну Корею [2].

Доречним буде проведення паралелей між двома вищезгаданими моделями світового порядку (таблиця 1).

Низка дослідників (Й. Шумпетер, Т. Хаггерstrand) пов'язують туристичні центри з інноваціями в цій сфері (рис. 1), вважаючи, що інновації в економічній системі розподілені не випадково та концентруються у визначених секторах. У туризмі до інновацій можна віднести: «нові види туристських продуктів, удосконалені технології надання туристських послуг, нові моделі туристського бізнесу тощо» [3].

Соціальні, економічні, технологічні нововведення зароджуються в конкретному просторі, що в економічних та географічних джерелах є Центром, а середовище їхнього поширення – Периферією. Між ними є постійний зв'язок та взаємодія. Виділяють прямий вплив та зворотний. Прямий вплив (ядро впливає на периферію) відображає теорія модернізації, яка покладена в основу обґрунтування «колонізації» великими корпораціями периферійних районів, та визначає потребу у здійсненні регіональної політики держави для покращення рівня розвитку регіонів; зворотний вплив – підпорядкування периферії ядру.

Натепер центрами світової туристичної діяльності є: Великобританія, Франція, Іспанія, Італія, Швейцарія, Австрія, Німеччина, США, Канада, Японія та Китай, які мають у сукупності наймогутніший економічний та туристичний потенціал [3].

Високий рівень глобалізації та урбанізації високо-розвинених країн приводить до переорієнтації та зрос-

Таблиця 1

Характерні ознаки туризму за однополарної та багатополарної моделей міжнародних відносин

Показники	Однополарна модель	Багатополарна модель
Структура міжнародного туризму	Існування визначеного чи фактичного туристичного центру	Відсутність визначеного центру чи туристичного лідера, регіоналізація відносин
Організація відносин	Відносини строго регламентовані, висока ступінь залежності від центру	Незалежність у виборі партнерів та туристичній діяльності
Координаційні структури туристичних відносин	Наявність єдиного координаційного центру туризму	Відсутність єдиної координації, значна роль громадських туристичних організацій
Спосіб ухвалення рішень	Остаточне рішення за домінуючою країною	Рішення ухвалюють колективно
Потенціал основних гравців	Стабільний	Швидко зростає
Вплив інституційних та нормативних факторів на сферу туризму	Високий	Низький
Керованість та прогнозованість туристичних процесів	Висока	Низька

Джерело: розробка автора

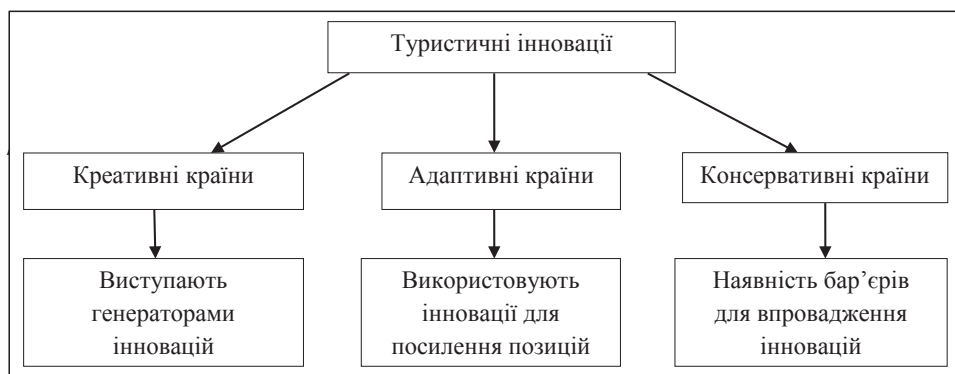

Рис. 1. Класифікація туристичних центрів за інноваційним складником

Джерело: складено автором на основі [3]

тання туристичного попиту, в основу якого закладено екологічну складову частину. Саме цьому критерію відповідає сільський зелений туризм, який нерозривно пов'язаний із розвитком сільських територій.

Важливо відзначити, що домінуючими у структурі сільського господарства ЄС є індивідуальні господарства та їх об'єднання, які є суб'єктами реалізації концепції багатофункціональності сільського господарства. До них відносять кооперативи з виробництва органічної продукції, енергетичні кооперативи та інші об'єднання селянських господарств. Варто вказати, що аграрна політика країн ЄС націлена на збереження сільського способу життя та фермерства, яке, своєю чергою, формує базу для розвитку сільського зеленого туризму [4].

Відомо, що середній розмір фермерських господарств у країнах ЄС становить 15,8 га та є значно меншим, ніж середній по Україні (82 га) [4]. Цей факт дає підстави для припущення, що український фермер не завжди має змогу диверсифікувати свою основну діяльність туристичною, оскільки в порівнянні з європейським він має значно більший масштаб сільськогосподарської діяльності за нижчого рівня технічного забезпечення. З огляду на це, вважаємо актуальним розвиток кооперації між фермерськими господарствами, що сприятиме поглибленню спеціалізації та виокремленню господарств, які формуватимуть туристичний продукт на професійній основі, що в сучасних умовах набуває значної актуальності, особливо під час створення національного продукту, продукovanого сектором сільських туристичних господарств України, з метою достойної його презентації на міжнародному ринку.

А.М. Стельмашук, узагальнивши досвід європейських країн, пропонує перелік інститутів, які можуть залучатися до процесу розвитку сільських територій та формування туристичної політики (за винятком органів державної влади та самоврядування): «асоціації муніципалітетів; національні агентства розвитку; торгово-комерційні та промислові палати; технополіси; бізнесові та інноваційні центри; регіональні фінансові компанії; приватні консультанти та експерти; профспілки; організації, які займаються працевлаштуван-

ням населення; організації, які спеціалізуються на поширенні нових технологій; бізнес-інкубатори; венчурні фонди; гарантійні фонди; благодійні фонди; місцеві агентства розвитку; комунальні фундації; заклади вищої освіти та регіональні наукові центри; технологічні дослідницькі лабораторії; агентства регіонального розвитку тощо» [4].

За визначенням ролі держави у світовій галузі туризму виділяють чотири моделі розвитку індустрії туризму. Для першої (ринкової) характерною ознакою є відсутність центральної державної туристичної адміністрації. Всі питання, пов'язані з розвитком туризму, вирішуються на рівні регіонів або самостійно суб'єктами господарювання. Умовою застосування цієї моделі є значна привабливість країни для іноземних туристів. Такий підхід ефективний у країнах із ринковою економікою.

Друга модель визначає потребу у державному центральному органі (міністерство чи управління), яке би займалося туристичною сферою. Така модель властива країнам із перехідною економікою, тим, що розвиваються, та країнам, в яких туризм є основним джерелом валютних надходжень.

Третя (європейська) модель участі держави в розвитку індустрії туризму характерна для розвинутих країн. Вона передбачає вирішення питань на рівні спеціалізованого галузевого підрозділу, який входить до складу багатогалузевих, багатофункціональних міністерств (іноді економічного спрямування), однак має статус відносно самостійного адміністративного органу. Характерними для цього типу є: узгодження державних інтересів, місцевої влади та приватного бізнесу; організація взаємовигідного співробітництва.

Четверта (комбінована) модель туристичної галузі визначає створення комбінованого міністерства, яке, крім туризму, включає взаємодоповнюючі напрями соціально-економічної політики. Вона об'єднує риси другої та третьої моделей розвитку туристичної галузі, широко використовується в країнах, які позиціонують себе як рецептивні туристичні ринки [5].

Варто вказати, що успіх країни на міжнародному ринку туристичних послуг значною мірою залежить

від обґрунтованої політики держави у напрямі просування національних туристичних продуктів на місцевому рівні. З цією метою в окремих країнах було створено Національні Туристичні Адміністрації (НТА), мета яких полягає у розробленні стратегій розвитку туризму та розробленні національних програм розвитку туристичної галузі.

У складі НТА багатьох країн світу є закордонні офіси, які здійснюють просування національного туристичного продукту. Ці структури приймають постійну участь у міжнародних та регіональних виставках та ярмарках; проводять широку інформаційну роботу; проводять іміджеві заходи щодо країни, яку вони представляють.

Варто відзначити, що діяльність Євросоюзу у сфері міжнародного туризму характеризується мозаїчністю, дискретністю та фрагментарністю. Важливого значення в інституціональній системі ЄС у сфері туризму набувають Громадські регіональні організації, серед яких: Асоціація європейських авіакомпаній (АЕА); Групи національних туристичних агентств та туроператорів, об'єднаних у межах ЄС; Всесвітня Федерація асоціацій туристичних агентств; Група підтримки розвитку туризму в Європі (ЕТАГ) [6].

Розвиток туризму у тій чи іншій країні багато в чому залежить від вдалої організаційної структури управління туристичним комплексом.

Слід відзначити, що сьогодні в Україні є дуже мало джерел вироблення політики сільського туристичного розвитку, хоча й спостерігаємо існування формального державного апарату. Україна має унікальне геополітичне становище та володіє значним потенціалом для розвитку транскордонного співробітництва, що може стати одним із векторів реалізації політики у сфері сільського зеленого туризму. Об'єктом інтересу натеper виступає західна частина України, яка за останні роки стала активним учасником мережі транскордонних інституціональних утворень – єврорегіонів [7].

Особливо корисним для України може стати досвід Польщі, за участі якої на українському кордоні було створено перші єврорегіони: «Карпатський єврорегіон» та «Єврорегіон «Буг»». Єврорегіональне співробітництво у цій сфері посилюється в українсько-румунському транскордонному напрямі через активну діяльність єврорегіону «Нижній Дунай» у транскордонних програмах ЄС.

Для покращення сприяння транскордонному, транснаціональному чи міжрегіональному співробітництву між членами ЄС із метою зміцнення економічного та соціального єднання створено Європейське об'єднання територіального співробітництва (ЄОТС), учасниками якого можуть бути і громадські організації чи інші зацікавлені юридичні особи, що створює можливість максимального врахування інтересів усіх мешканців території. ЄОТС поділяють на: транскордонні (займаються місцевими чи регіональними питаннями); транснаціональні (включають декілька країн) та мережеві (передбачають розвиток співпраці між регіонами, які не є

територіально близькими). Натеper більшість ЄОТС є транскордонними. Географічна їх більшість знаходяться у Центральній Європі (вздовж угорського кордону), західній Європі (Франція, Німеччина, Бельгія, Голландія, Люксембург), а також у Середземномор'ї (Іспанія, Португалія, Греція, Словаччина, Італія, Кіпр). Більшість ЄОТС спрямовані на розвиток туризму, захист навколишнього середовища, культуру та спорт, інфраструктуру та освіту [8].

Одним із варіантів ефективної співпраці України в напрямі політики розвитку сільського зеленого туризму, взаємозв'язку територіальних рекреаційних систем, їх взаємодоповнення та інфраструктурного забезпечення можуть стати бізнес-інкубатори. Закордонний досвід свідчить, що інкубатори бізнесу у туристичному секторі дають новоствореним суб'єктам «швидкий старт», що прискорює їх розвиток у 7-10 разів порівняно з підприємствами-початківцями [7].

На основі наведених даних щодо основних аспектів політики розвитку сільських та прикордонних територій в країнах ЄС сформуємо модель співробітництва у сфері сільського зеленого туризму, яка включатиме органи державної влади, науково-освітні установи, громадські та підприємницькі структури (рис. 2).

У запропонованій євроінтеграційній моделі розвитку сільського туризму значна увага зосереджена на освітній та соціальній складових частинах, які є значними спонукальними причинами до започаткування туристичної діяльності.

Перешкодами для створення та розвитку бізнес-інкубаторів сільського зеленого туризму є: відсутня законодавча база щодо діяльності транскордонних бізнес-інкубаторів в Україні; відсутність у місцевих жителів достатньої інформації щодо можливостей транскордонних бізнес-інкубаторів у розвитку підприємства у сфері рекреації та туризму регіону; відсутність єдиної бази даних щодо туристичних підприємств, санаторно-курортних та сільських туристичних садиб прикордонних регіонів, які формують якісний туристичний продукт, призначений для реалізації на європейському та світовому ринку; відсутність відповідних приміщень для оптимального функціонування туристичних бізнес-інкубаторів [7].

Саме тому перед туристичною економічною дипломатією поставлені завдання з підтримки пріоритетності національних інтересів та забезпечення національної безпеки шляхом дослідження громадської думки та її корегування в позитивну для країни сторону; вдосконалення освітніх програм у туристичній сфері загалом та сільського туризму зокрема; створення інформаційного забезпечення та впровадження нових технологій; пошук інноваційних моделей розвитку національних інфраструктур; створення позитивного інвестиційного клімату, координація та формування прямих кореспондентських зв'язків між банківськими системами певних регіонів; брендинг територій; розвиток національних меншин, молодіжної політики; модернізація системи охорони здоров'я населення [7].

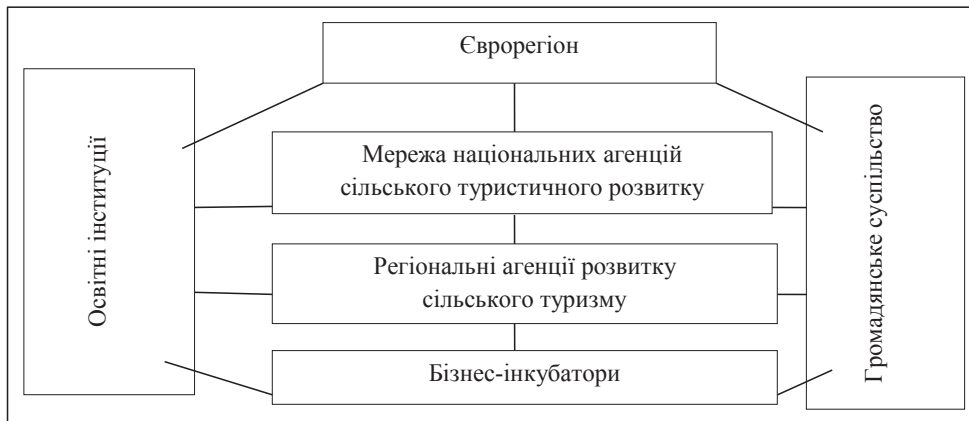

Рис. 2. Модель співробітництва з розвитку сільського туризму

Джерело: розробка автора

Висновок. Тенденції багатополярності розвитку міжнародних відносин можуть сприятливо позначитися на українському туристичному секторі. Україна, яка має значний туристичний потенціал (особливо її сільські території), може скористатися зростаючим світовим попитом на екологічну складову частину туристичного продукту та в межах міжнародної співпраці може отримати низку переваг від розвитку сільського зеленого туризму. Цьому сприятиме правильно побудована туристична політика, яка має оптимально

корелювати із розвитком сільських територій та їх рекреаційним потенціалом. Основними складовими частинами означеної політики держави вбачаємо освіту та формування громадянського суспільства, що проявляється широким залученням громадян до державних і суспільних справ, розвитком різних форм самоврядування, удосконаленням механізмів зворотного зв'язку, зростанням рівня свідомості, подоланням соціальної пасивності, а також розвитком туристичної економічної дипломатії.

Список літератури:

1. Пилипенко С.Г., Моїсеєва Н.І., Омельченко Г.Ю. Феномен туризму в умовах глобалізації. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*, 2017. Вип. 188. С. 139–148.
2. Халіна О.В. Становлення багатополярності як альтернативи однополярній моделі світу в умовах формування нових центрів впливу. *Бізнес Інформ*. № 5 '2019. С. 8–13. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-8_13.pdf (дата звернення: 17.07.2019).
3. Юрченко О.Є. Сучасні тенденції розвитку світового туристського простору. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. № 6, 2012. URL: http://zt.knteu.kiev.ua/files/2012/6/uazt_2012_6_6.pdf (дата звернення: 20.07.2019).
4. Стельмашук А.М. Створення інституційних аграрних виробничо-інфраструктурних формувань європейського типу як основи багатокладного розвитку сільської економіки України. *Інноваційна економіка*. 7-8, 2018. С. 38–49.
5. Бартошук О.В. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід). *Держава і регіони. Серія : Економіка та підприємництво*, 2011. № 2. С. 62–68.
6. Складенко Я.П. Інституціональна структура регулювання сфери міжнародного туризму в європейському союзі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*, 2018. С. 142–149.
7. Стойка А.В., Драгомірова Є.С., Ліньков М.О. Туризм як лідер міжнародної дипломатії: транскордонний аспект. *Вісник Донецького державного університету управління. Серія «Державне управління»*. № 3(72). 2016. Р. 15–24.
8. Калат Я.Я., Демедюк О.П. Імплементация європейського досвіду функціонування інституціоналізованих структур транскордонного співробітництва в Україні: проблеми та перспективи (довідна записка). Львів, 2017. URL: <http://ird.gov.ua/irdp/e20170401.pdf> (дата звернення: 27.07.2010).

References:

1. Pylypenko S.Gh., Moisejeva N.I., Omeljchenko Gh.Ju. (2017). Fenomen turizmu v umovakh għlobalizaciji [The phenomenon of tourism in the context of globalization]. *Visnyk Kharkivskijogho nacionaljnogho tekhničnogho univer-sytetu siljskjogho ghospodarstva imeni Petra Vasylenka*, vyp. 188, pp. 139–148.
2. Khalina O.V. (2019). Stanovlennja baghatopoljarnosti jak aljternatyvy odnopoljarnij modeli svitu v umovakh formu-vannja novykh centriv vplyvu [Becoming multipolar as an alternative to the unipolar model of the world in the conditions of formation of new centers of influence]. *Biznes Inform*. № 5. Available at: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-5_0-pages-8_13.pdf (accessed 17 July 2019).

3. Jurchenko O.Je. (2012). Suchasni tendenciji rozvytku svitovogho turysts'koghogo prostoru [Modern trends in the development of world tourist space]. *Zovnishnja torghivlja: ekonomika, finansy, pravo*. Available at: http://zt.knteu.kiev.ua/files/2012/6/uazt_2012_6_6.pdf (accessed 20 July 2019).

4. Steljmashuk A.M. (2018). Stvorennja instytuticijnykh aghrarnykh vyrobnycho-infrastrukturnykh formuvanj jevropijskogho typu jak osnovy baghatoukladnogho rozvytku sil's'koho ekonomiky Ukrainy [Creation of institutional agricultural production-infrastructure formations of the European type as the basis of multi-layered development of the rural economy of Ukraine]. *Innovative economy*. № 7-8. P. 38–49.

5. Bartoshuk O.V. (2011). Modeli rozvytku industriji turyzmu (zarubizhnyj dosvid) [Models of development of the tourism industry (foreign experience)]. *Derzhava i rehiony. Serija: Ekonomika ta pidpryjemnyctvo*. № 2. P. 62–68.

6. Skljarenko Ja.P. (2018). Instytucionaljna struktura rehuljuvannja sfery mizhnarodnogho turyzmu v jevropijskomu sojuzi [Institutional structure of regulation of the sphere of international tourism in the European Union]. *Visnyk Kharkiv's'kogho nacional'nogho universytetu imeni V.N. Karazina*. P. 142–149.

7. Stojka A.V., Draghomirova Je.C., Linjkov M.O. (2016). Turyzm jak lider mizhnarodnoji dyplomaciji: transkordonnij aspekt. [Tourism as a leader in international diplomacy: a cross-border dimension]. *Visnyk Donec'kogho derzhavnogho universytetu upravlinnja. Serija «Derzhavne upravlinnja»*. № 3(72). P. 15–24.

8. Kalat Ja.Ja., Demedjuk O.P. (2017). Implementacija jevropijskogho dosvidu funkcionuvannja instytucionalizovanykh struktur transkordonnogho spivrobotnytva v Ukraini: problemy ta perspektyvy (dopovidna zapyska) [Implementation of the European experience of functioning of institutionalized structures of cross-border cooperation in Ukraine: problems and perspectives (memorandum)]. L'viv. Available at: <http://ird.gov.ua/irdp/e20170401.pdf> (accessed 27 July 2019).

ПОЛИТИКА СЕЛЬСКОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УСЛОВИЯХ МНОГОПОЛЯРНОЙ МОДЕЛИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Исследованы тенденции многополярного мирового развития, выявлены характерные черты туризма при однополярной и многополярной моделях, обнаружены мировые тренды роста туристического спроса на экологическую составляющую и потенциальные возможности Украины в этой сфере. Рассмотрена классификация туристических центров по инновационной компоненте и модели развития индустрии туризма. Определено, что развитие туризма зависит от удачной организационной структуры управления туристическим комплексом. Установлена целесообразность использования концепции многофункциональности при формировании туристической политики сельских территорий и определены институты, которые могут быть вовлечены в этот процесс. Предложена евроинтеграционная модель развития сельского туризма, ориентированная на образовательные и социальные компоненты, географической единицей которой является сформированный еврорегион, определены препятствия и вызовы, стоящие перед международным туристическим взаимодействием.

Ключевые слова: многополярность, мировое развитие, международные отношения, сельский туризм, туристическая политика.

POLICY OF AGRICULTURAL TOURISM DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF A MULTIPOLAR MODEL OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

The article investigates the trends of multipolar world development, and found that a significant challenge for a modern society is to maintain balance of power and stability in conditions of inefficiency of international institutions. The characteristic features of tourism are revealed in unipolar and multipolar models, the world trends of growth of tourist demand on the ecological component and potential opportunities of Ukraine in this area are revealed. The characteristic features of tourism development in unipolar and multipolar models of international relations are presented. The classification of tourist centers by innovation component and models of development of tourism industry is considered. It is determined that the development of tourism depends on the successful organizational structure of managing the tourist complex. The models of state participation in the development of the tourism industry are presented. Based on European experience, the feasibility of using the concept of multifunctionality in shaping the tourism policy of rural areas has been determined, and institutions that can be involved in this process are identified. One of the directions of tourism policy is cross-border cooperation, which will enable the presentation of a rural tourist product on the European market. Business incubators can become an effective partner of Ukraine in the direction of the policy of development of rural green tourism, the interconnection of territorial recreational systems, their complementarity and infrastructure provision. The European integration model of rural tourism development and cross-border cooperation, which includes state authorities, scientific and educational institutions, public and business structures, is proposed. According to the model, the following European regions will be formed: the national agencies of rural tourism development, regional agencies and business incubators. The model focuses on the educational and social components that are the driving force behind the start of tourism activities. The obstacles and challenges facing international tourism interaction are identified.

Key words: multipolarity, world development, international relations, rural tourism, tourism policy.